

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov - vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji.

Dne 23., 24. in 25. aprila vršila se je na Dunaju odborova seja »Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji« spojena z intervencijo v posameznih parlamentarnih klubih in pri vladi. Seji so prisostvovali: predsednik St. Novák (Krakov), podpredsednika M. Hajny (Jankovice) in P. Skalicky (Usty na Labi), odborniki Marvan Jakymowsky (Stanistow), L. Jelenc (Ljubljana), B. Skála (Vysočani), J. B. Szado (Krakov), dalje gosta dr. Kanarek (Krakov) in J. Ludviček iz Dunaja; kot časten gost se je udeležil seje državnozbornski poslanec tovariš Al. Konečny. Opravičila sta se A. Gebauerova iz Kromeříža G. Stalmach iz Kunčic in Gangl iz Idrije.

Predsednik St. Nowak se spominja najprej smrti češkega pedagoga Sokola, enega prvih glasnikov slovanske vzajemnosti. Spomin njegov bo vedno živ med slovanskimi vzgojitelji! Obitelji umrlega se pošlje sožalno pismo. Nadalje opravičuje predsednik delavnost Zveze s tem, da je nevarno obolet tajnik J. Robak. A ker ima predsednik sam dosti dela v lastni organizaciji, se ni mogel popolnoma posvetiti delu za Zvezo. Ker je tajnik Robak uvidel, da ga bo bolezen zadrževala tudi nadalje od dela, je odložil tajništvo. Odbor je vzel za obžalovanjem odpoved na znanje, ter poveril tajniške posle do prihodnjega Zveznega delegacijskega zborovanja tov. J. Bron. Szado (Krakov. Plac Szczeponski št. 3.)

I. Priprave za parlamentarno akcijo skupno z »Nemško učiteljsko zvezo« za Avstrijo in »Zvezo meščanskih učiteljev v Avstriji«. Nato pride v debato predloga glede izpremembe § 55. državnega šolskega zakona z dne 14. maja 1869. in glede sanacije deželnih financ. Debate so se ude-

ležili vsi navzoči. Določilo se je, da je treba v tem vprašanju sporazuma in dogovora z nemškimi tovariši, da bo nastop učiteljstva enoten. Nemška učiteljska zveza stoji na stališču, da naj se izenačijo učiteljski prijemki s plačami državnega uradništva prvih štirih činovnih razredov, med tem ko je zavzelo zborovanje delegata »Slovanske učiteljske zveze« na zborovanju v Luchačovicah širše stališče in zahtevalo regulacijo učiteljskih plač v ti smeri, kakor jo imajo državni uradniki z dovršeno srednješolsko naobrazbo. Ako bi v tem vprašanju ne došlo do sporazuma, naj se pa predloži splošna zahteva, da se izpremeni § 55. v smislu učiteljskih zahtev. Glede sanacije deželnih financ naj se pospeši kar najbrže rešitev teh predlog v finančnem odseku, kakor tudi v plenu. Začasno so bile sklenjene intervencije pri ministrskem predsedniku grofu Stürgku in naučnem ministru dr. Hussareku, dalje intervencije v vseh parlamentarnih klubih. Glede znižanja voznih cen po vseh železnicah za učiteljstvo, so pojasnili češki zastopniki, kar so že storili v tem vprašanju v železniškem odseku in pododseku. Sklene se, intervenirati pri železniškem ministru vit. Forsterju, v železniškem odseku in pri posameznih članih odseka, posebno pri članih pododseka. Deputacija naj bi bila skupna, torej slovanske zveze in obeh nemških zvez, ki naj bi intervenirale pri vladi in v parlamentarnih klubih. Izreče se zahvala poslancu dr. Al. Kolessi povodom povodom zadnje intervencije tov. Skalickega in Skale.

V dolgi popoldanski debati se je obravnavalo vprašanje velikega demonstrativnega shoda vsega avstrijskega učiteljstva na Dunaju, a sklep se je odložil, da se doseže sporazum z nemškimi organizacijami.

2. Izjava o regulaciji materialnega položaja učiteljstva. Sklene se objaviti in iz-

ročiti vsem parlamentarnim klubom naslednjo izjavo:

»Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji« konstatira z največjim ogorčenjem vsega učiteljstva, da sedaj v veliki večini še niso rešene učiteljske zahteve gledeboljšanja materialnega položaja učiteljstva, da se izpolnitev teh zahtev vedno bolj oddaljuje; zato pa izjavlja vsem članom državnega zbora brez razlike strank in narodnosti najnujnejšo zahtevo, da se z največjo naglico rešijo predlogi, ki se nanašajo na ureditev sedaj nevzdržljivih materialnih razmer ljudskošolskega učiteljstva. Obenem pa Zveza pričakuje od državnega zbora, da se ta v najkrajšem času pobriga za to, da bodo mogla kraljestva in kronovine zastopane v državnem zboru ugoditi upravičenim enotnim zahtevam učiteljstva v najkrajšem času, da bi mogle izpolniti vse svoje dolžnosti do šolstva in sploh vseh kulturnih potreb.

3. Šolsko vprašanje v Šleziji. Tov. M. Hajny poroča, da je naprosil tov. G. Stalmacha, da ta sestavi spomenico o šolskih razmerah v Šleziji. Prečita dopis tov. Stalmacha, ki javlja, da je v danem položaju težko sestaviti spomenico o šolskih razmerah v Šleziji tako, da bi bilo v kratkem in takoj človeku, ki ni informiran o šlezjskih zadevah, razumljivo. Za informacijo poroča le najvažnejše, da se uvidi, kako je došlo do predloga glede izpremembe šolskega zakona, po kateri se uvede splošna germanizacija šolstva. Starejši šleski učitelji, ki so končali svoje študije na nemških zavodih, imajo zrelostne in usposobljenostne izpite za češke in nemške šole in to za vse predmete. Njih aprobacija se glasi: Ist zum selbstständigen Lehramte an Schulen mit deutscher und böhmischer Sprache befähigt. Temeljem te aprobacije

nastavile so poedine občine s češko večino samo češke učitelje aprobirane v obeh jezikih. Vsled tega je deželni odbor predložil izpremembo zakona. Pri definitivnem nameščanju se v Šleziji doslej postopa tako: Iz došlih prošenj sestavi krajni šolski svet terno (zakon pravi: nasvet) in jo predloži občinskemu svetu. Ta jo ali sprejme, izpremeni, ali pa sestavi novo in pošlje okrajnemu šolskemu svetu, ki s svojim poročilom odda akt deželnemu odboru s predlogom, katerega kompetenta priporoča za imenovanje. Kakor okrajni šolski svet, tako je vezan tudi deželni odbor na terno predlog. (Temeljem zakona z dne 6. februarja 1901 § 9. al 42: »Die Bezirksschulbehörde leitet den Ernennungsvorschlag unter Beifügung des einigen Gutachtens an den Landesaussschuß, welchem innerhalb des Ternovorschlagdes unter möglichster Berücksichtigung der Reihenfolge der von der Schulgemeinde vorgeschlagenen das Ernennungsrecht zusteht u. welcher den Ernennungsakt an den Landesschulrat zur weiteren Veranlassung leitet.« Deželni šolski svet sestavi na to dekret o imenovanju. V tem paragrafu kakor v vsem zakonu sploh ni niti najmanjšega določila, ki bi odločalo narodnost. D bi pa deželni odbor ne imel vezanih rok, se je predložila naslednja izprememba § 9. »Die Bezirksschulräte leiten den Ernennungsvorschlag unter Beifügung ihres eigenen Gutachtens an den Landesaussschuß, welchem das Ernennungsrecht zusteht. a) Derselbe hat sich in der Regel an die von der Schulgemeinde vorgeschlagenen Lehrpersonen zu halten und kann nur ausnahmsweise über diesen Vorschlag hinausgehen, wenn sich aus der Aktenlage ergibt, dass berechnigte, insbesondere nationale Schulinteressen in dem erstatteten Ternovorschlag ganz unberücksichtigt gelassen wurden, oder b) wenn denselben die offenkundige Absicht zu entnehmen ist, das Ernennungsrecht

LISTEK.

Mednarodni jezik Ido.

(V odgovor.)

Gospod kritik »Slov. Naroda«, ki mu je bila moja »Učna knjiga« v oceno predložena, je storil kratkomalo to-le sodbo: mednarodni jezik — umetni jezik — je utopija, igrača. — Tako se sodi pri nas čisto o kulturnih problemih! Kot glavna napaka mednarodnega jezika se seveda smatra njegova umetna konstrukcija, zakaj nekateri filologi vidijo v jezikih organizme ali vsaj produkte organskega razvoja, kar pa menda ni res, ampak oni so le produkti socialnega razvoja, in le govor kot tak je funkcija organizma.

Nekoliko umetnosti nahajamo v vsakem knjižnem jeziku, ne izvzemši klasične grščine in latinščine. Naši narodni nasprotniki — med njimi tudi Slovenci-odpadniki — smatrajo našo pismo slovensko za umetni jezik. Nimajo li nekoliko prav? Dotični gospod vrže Volapük, Espe-

ranto in Ido vse v en koš ter omenja, da so se v vsakem stoletju našli čudaki, peča, oči se s problemom mednarodnega jezika. Baš to dejstvo nam jasno priča, da se je čutila potreba po mednarodnem jeziku vedno bolj, odkar je zbledela veljava latinščine kot takega jezika. Ko bi bil Volapük nekoliko bolj srečno sestavljen, bi gotovo že danes igral važno vlogo kot posredovalen jezik med narodi. Tako pa, ker ni bil osnovan na pravem temelju, je propadel zaradi vzrokov, ležečih v njem samem. Vendar se je že Volapük mnogo praktično rabil, še bolj Esperanto, in sedaj tudi že Ido, ki se od slednjega le malo razlikuje.

Besedni zaklad Ido je sestavljen iz šest glavnih evropskih jezikov po principu največje mednarodnosti. Torej se v njem ne nahaja izumljenih besed, ampak vse imajo svoj izvir v naravnih jezikih. Kdor se n. pr. v mladosti priučil Idu, si privoži s tem precejšen germansko-romansko besedni zaklad, ki mu more pozneje pri učenju kateregakoli narodnega jezika izborna služiti. Umeten je jezik le v slov-

niški konstrukciji, ker je njegova slovnica kolikor mogoče enostavna, in ker pravila ne trpe izjem. Zaradi tega je jezik seve jako lahek, praktičen, logičen in v izražanju misli sposobnejši, nego marsikateri današnji knjižni jezik. — Za tiste, ki imajo osebno mržnjo do umetnih jezikov, napišem te-le besede: »Čung, čang čin čen čon.« Cenjeni bralec se bo gotovo nasmehnil ter vprašal: »Kaka spaka pa je to?« No, to so besede naravnega (!) kitajskega jezika in pomenjajo po našem: »Vsi visoki uradniki se izprehajajo na vrtu.« V Idu se pa ta stavek glasi: »Omna alta oficisti promneas en la gardeno.« Sedaj pa primerjajte stavke in sodite, kateri se vam zdi umeten in čuden in kateri bolj naraven! Vsak naroden jezik, ki se ga učimo, se nam zdi izprva umeten in nenaraven, in šele, ko se mu po dolgih in mučnih vajah nekoliko privadimo, nam postane naraven.

Mednarodni jezik pa tudi ni utopija, kaj takega zahteva že potreba sedanje dobe in današnji vedno rastoči mednarodni promet. Saj na primer izobraže-

nim Slovencem že ne zadostuje več znanje slovensčine in nemščine, zakaj priporočajo se poleg glavnih slovanskih jezikov tudi še: italijanščina, francoščina in angleščina. Blagor mu, kdor ima v mladosti čas in priložnost, učiti se jezikov, toda kaj pa trgovec, obrtnik in delavec, ki se imajo že v zgodnji mladosti pečati s praktičnimi stvarmi, ki so za obstanek kakega naroda gotovo najvažnejšega pomena? Se li morejo ti tudi izlaska naučiti več jezikov? Za te sloje na primer bi bil lahko priučljiv mednarodni jezik eminentne važnosti.

Nekateri menijo, da bo kdaj uvedena francoščina kot občni svetovni jezik. To so samo pobožne želje, ki se jim iz umetnih vzrokov (razlogov) protivijo drugi veliki narodi. Sicer vse spoštovanje lepi francoščini in Francozom, ki se kot dalekovidni in praktični ljudje v prvi vrsti štejejo za navdušene pionirje mednarodnega jezika! Nemški, francoski in drugi filologi, filozofje, zdravniki itd. se ne sramujejo na javnih zborovanjih govoriti in predavati v umetnem jeziku Ido. Pred par meseci je

—r— **Ljubljanski škof proti politik v cerkvi.** Kakor »Slovenski Narod« poroča, je ljubljanski knezoškof Anton Bonaventura dne 24. aprila izdal pastirsko pismo, v katerem pravi, da je kar mogoče malo bremen nakladati ljudem v denarnem oziru. Povsod naj velja pravica, — politika; nikdar ne krivih potov, ljudi ne žaliti, ne rabiti osebnosti. Ne pravi se moderno pridigati, ako se na prižnici politizira, ali se prebirajo časniki. Moderno pridigati se pravi, pridigati času primerno z ozirom na vero in npravnost. — Če bode držalo!

—r— **Kako se vrši metamorfoza od socialnega demokrata do »Slomškaria«**, bo menda tema predavanju nadučitelja v St. Vidu pri Zatični Janka Poláka pri ustanovitvi »Slomškarske podružnice« v Litiji. Ali ne? Radovednež.

Štajerske vesti.

—š— **Razpisano mesto učiteljice.** Na štirikredni mešani ljudski šoli v Rogatcu se razpisuje mesto učiteljice. Prošnje do dne 15. maja.

—š— **Promoviran je bil v soboto, dne 4. t. m. na graškem vseučilišču** c. kr. namestniški konceptni praktikant Otmar Pirkmaier, sin framskega nadučitelja Pirkmaierja, doktorjem prava. — Čestitamo!

Goriške vesti.

—g— **Razpis štipendija.** Deželni odbor razpisuje štipendij letnih 1500 K ustanove bivšega predsednika višje deželne sodnije. Do tega štipendija imajo pravico visokošolci, ki obiskujejo z uspehom kako visoko šolo, v prvi vrsti dijaki, ki so sorodniki ustanovnika, potem dijaki, ki so pristojni v kako brisko občino, nazadnje oni, ki so pristojni v kako občino Goriško. Eventualno se razdeli štipendij na dva enaka dela in se torej podelita dva štipendija po 750 K. Prošnje, opremljene s potrebnimi dokumenti, se morajo predložiti goriškemu deželnemu odboru do 20. t. m.

—g— **Kobariški kot na Tolminskem.** Dobro obiskovani lanski sestanki tudi od strani neučiteljev dajo kotarskemu učitelstvu pogum, da vabi kar najvljudnejše učiteljstvo in prijatelje na prvi letošnji sestanek, ki se vrši v četrtek dne 16. maja, v Sedlu.

Učiteljski konvikt.

Darila. G. K. Kriglovič iz Zagreba 1 K Notranjska posojilnica v Postojni 20 K; g. Janko Blagajne, nadučitelj v Doleh pri Litiji, 5.50 K, kot del zaslužka od prodanih srečk. Hvala!

Ganglovih zbranih spisov za mladino II. zvezek se dobi tudi lično v platno vezan. Prav primerno darilo pridni mladini ob godovih in drugih prilikah.

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporoča Izvozna hiša **PROKOP SKORKOVSKÝ in sin** v Humpolcu na Češkem. Vzorci na željo franco. Zelo zmerne cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke. **ZEFIRE**

Splošni vestnik.

Abecednik »Moje prvo berilo«. To delo je ocenil med drugimi tudi eden najboljših današnjih didaktikov in pravi k sklepu:

Predležče: Moje prvo berilo se more uspešno in brez pomisleka meriti z modernimi novimi abecedniki. Stoji na višini časa.

Z mirno vestjo lahko torej upelje slovensko učiteljstvo po Kranjskem, Spodnjem Štajerskem in Primorskem ta abecednik v šolo že z letom 1912/13. Kakor hitro bodo dotiskani prvi izvodi, razpošljemo ga na ogled vsem okr. šolskim nadzornikom in nekaterim učiteljem-strokovnjakom v elementarnem razredu v pregled in oceno. Da se pa seznanj vse slov. učiteljstvo s to knjigo, pridejali bomo, če le mogoče, vsaj po en list s podobno »Učit. Tovarišu« in »Popotniku«.

Uradni razpisi učiteljskih služb. Kranjsko.

Štev. 1260.

Na enorazredni ljudski šoli v St. Juriju pod Kumom se razpisuje s tem učiteljska služba v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom turoadno predlože do 1. junija 1912.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim

Vzorci poštne prosti proti vrnitvi.

Krasne novosti za pomladansko in letno sezono!

Vzorci poštne prosti proti vrnitvi.

Došla je velika izbira vsakovrstnega modnega blaga za ženske obleke. — Elegantne moške obleke od sukna do najfinejšega angleškega blaga. — Moško in žensko perilo v krasni izbiri. Novitete v dežnikih posebno v damskih solnčnikih. Priporoča se slavnemu učiteljstvu trdka z modnim in oblačilnim blagom

Gorica Ivančič in Kurinčič

Gosposka ulica 11. (V. G. Carducci.)

izpričevalom dokazati, da imajo popolnoma fizično sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 29. aprila 1912.

Dobro računale!

in prav izvolile so one gospodnje, ki uporabljajo kot pridatek za kavo v svojem gospodinjstvu pravega :Francka: »s kavnim mlincekom« iz zagrebške tovarne. — Kakovost »pravega :Francka:« se je mnoga desetletja kot najbolj ugajajoča, njegova izdatnost kot najkrepkejša izkazala.

Viktorija Sterniša

Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zalogo čevljev, gamaš in galoš po najnižji ceni. Zunanja naročila izvršujem točno.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

1887—1912 — 1887—1912

Blagovolite pisati po vzorce!

V. J. Havliček in brat

Kopališče Poděbrady (kralj. Češko) slavnoznani izvozni dom, ustan. l. 1887 priporoča občeznane in pripoznane kakovosti

modno blago — zefire spomladanske in poletne novosti za 1912.

Havličkove tkanine, kanafare, brisače, robce, namizne in kavine garniture, batiste pralne svile itd.

Damaste, opreme za neveste.

XXV. trgovsko leto.

1 zavoj 40 m okusno zbranih ostankov v velikosti do 8 m pošiljam za 18 K po povzetju franko. Od teh ne pošiljam vzorcev. Le pri nas najbolje. — Havličkova tkanina 1 kos 23 m za 12 K, 13-20 K, 14-50 K, 16 K, 17-50 K, 20-40 K, 22-40 K.

Najugodnejši češki nakupni vir

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

— poleg »Figovca« —

priporoča svojo veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za solske klopi, aparate za fizikalne poizkušnje.

Prevzem vsakovrstna stekla dela atudi nova šolska poslopja na deželi itd.

Sukna

in modno blago

za moške in ženske obleke priporoča firma

Karel Kocian

— tvornica za sukno — v Humpolcu (Češka).

Vzorci franko.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

J. Jax

Ljubljana

Dunajska cesta

Šivalni stroji, kolesa in pisalni stroji.

Pletilni stroji.

C. kr. priv.

občna zavarovalnica

Assicurazioni Generali v Trstu

Ustanovljena leta 1831. — Jamstveni zakladi znašajo nad 416 milijonov kron.

Poslovni izkaz zavarovalnega oddelka za življenje.

	meseca aprila 1912	od januarja 1912
Vložilo se je ponudb za zavarovano vsoto	1969	7065
Izgotovljenih polic je bilo za zavarovano vsoto	K 17,115.089-26	K 56,449.515-83
Naznanjene škode znašajo	1786	6112
	K 14,985.902-82	K 50,206.426-07
	K 891.481-40	K 2,689.485-19

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani

ima v zalogi naslednje knjige:

1. A. Rapé: Mladini. I. zvezek. Cena lično v platno vezani knjigi K 1-50, s pošto 16 h več.
2. J. Slapšak: Spisi Mišjčkovega Julčka. I., II., III. zvezek. Cena vsakemu teh treh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1-50 s pošto 16 h več.
3. Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh dveh zvezkov, ki sta oba lično vezana, je K 1-50, s pošto 16 h več.
4. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za šolsko mladino. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh dveh zvezkov brez poštne je 20 h.
5. Emil Adamič: Slava cesarju Francu Jožefu I.! Spevigrada za šolsko mladino. Cena K 3.—
6. Besedilo k E. Adamičevi spevoigri. Cena 10 h.
7. Dr. E. Bretl: Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe? Cena 20 h.

Ves izkupiček za te knjige je namenjen Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta.

Kupujte te knjige vsi, ki ljubite svoje otroke! Priporočajte jih prijateljem mladine, šole in učiteljstva!

Vse te knjige se naročajo in kupujejo v »Učiteljski tiskarni« in v vsaki knjigotržnici.